

Posudek doktorské disertace

Petr Onufer

Ke kánonu anglofonní literatury v českém kontextu

2017

Doktorská disertace Petra Onufera je podle mého soudu neobyčejně cenným příspěvkem ke zkoumání literárního a kulturního kánonu. Přínos jeho práce spočívá v tom, že si klade základní a velice aktuální otázky. Ty jsou dané již tím, že literární a kulturní kánon nelze oddělit od problému hodnocení. Otázka „jak vzniká kánon?“ je téměř totožná s otázkou „jak vzniká kulturní a literární hodnota“? Co je to hodnota? A co je hodnocení? Domnívám, že tyto otázky patří k těm nejobtížnějším, jaké si můžeme v literární vědě a kritice klást.

Pokládám za velkou výhodu předložené práce, že ji napsal autor profesionálně úzce spjatý s literárním procesem, a to hned v několika ohledech. Jak dokazuje druhá kapitola práce, Petr Onufer má rozsáhlé teoretické znalosti, bez nichž se práce tohoto druhu nemůže obejít. Zároveň však důsledně propojuje literární teorii s literární praxí, k čemuž má jako editor, redaktor a překladatel výborné předpoklady. Jeho úvahy o hodnotě a kánonu nejsou tedy ryze teoretické a spekulativní, ale vždy ukotvené v praktické zkušenosti. Tato okolnost je z mého hlediska zcela podstatná pro celkovou metodu práce a pokládám ji za jeden z jejích největších kladů. Již to, že Petr Onufer se svými překlady amerických kritiků (vydaných pod zajímavým a vtipně přiléhavým titulem *Před potopou*) pokusil alespoň v obrysu naznačit kánon amerického kritického myšlení, je pozoruhodné. Je to vlastně průkopnický pokus formovat kánon amerického kritického myšlení u nás. Přínos této antologie je, že překladatel a editor se spolu s několika dalšími anglisty a amerikanisty pokusili zaplnit citelnou mezeru v naší překladové literatuře. Jak Petr Onufer sám uvádí v doslovu k tomuto výboru, překladů z americké a belertrie i poezie je u nás hodně. Překlady amerických kritických pojednání a esejů u nás až do uveřejnění Onuferova výboru prakticky neexistovaly.

Jeden z nejcennějších a také nezajímavějších poznatků Onuferovy práce podle mého soudu je, že se nepokouší stanovit nadčasová a fixovaná kritéria literárního hodnocení, protože akt hodnocení vždy vyrůstá v konkrétní situaci

dané kulturou komunity, v níž probíhá. Vnímáme-li akt hodnocení jako proces podmíněný kulturními kontexty nejrůznějšího druhu, jeví se literární a kulturní kánon jako nikdy neukončené dohadovací řízení, jehož se neúčastní jen autoři a literární kritici, ale také překladatelé, editoři, čtenáři, v případě divadelních děl diváci, nejrůznější kulturní a politické instituce, de facto tedy celá společnost.

Neméně cenný je způsob, jímž Petr Onufer reflektuje i ty nejprudší střety v americké kritice, týkající se právě hodnotových soudů. Jeho prezentace slavné polemiky René Welleka, Northropa Frye, Stanley Fisha a dalších je sama o sobě ukázkou nepředpojatého hodnotového soudu. Petr Onufer vidí extrémnost Wellekových soudů v pozdní fázi jeho života a tvorby, mluví dokonce o „krátkých spojeních“ a „omylech“ René Welleka, ale zároveň konstatuje, že Wellekova „obhajoba hodnotových soudů je ...pro uvažování o literatuře podstatná.“

Za velmi podnětnou a zajímavou pokládám celou kapitolu o americkém a českém kánonu. Onuferovy komentáře o nezastupitelné roli literárního překladu pokládám za mimořádně důležité a jistě by bylo možné dále rozvést, a to jak v americkém, tak v britském kulturním kontextu. Onuferova téze, že český kánon anglofonní literatury je mimo jiné dílem překladatelů, je nezpochybnitelná a stála by za další a detailnější pojednání.

Po kapitole, která zkoumá literární kritiku jako prostředek či nástroj kulturní kanonizace, věnuje Petr Onufer pozornost hledání kánonu americké prózy (Don DeLillo, Michael Chabon, Joseph Heller, Jack Kerouac, Henry Roth, William Faulkner) a utváření kánonu americké poezie v českém kontextu (Richard Wilbur, Sylvia Plath, Allen Ginsberg). Pokládám opět za výhodu Onuferovy práce, že jeho výběr komentovaných prozaiků a básníků se i v této části práce řídí autorovou osobní zkušeností a často vychází ze statí, studií, kritik či doslovů publikovaných dříve.

Onuferova práce končí dvěma polemicky vyhocenými statěmi nazvanými *Jak nepořádat výbor: nad novým českým vydáním básní Allena Ginberga* a *Jak nepsat české dějiny americké poezie: nad příručkou Jiřího Flajšara*. Myslím, že snad nejcennější podnět Onuferovy práce spočívá v tom, že vede k úvahám, jak pořádat výbory básní, jak psát české dějiny americké poezie, jak psát dějiny americké literatury. Je nepochybné, že právě dějiny literatury se na tvorbě

literárního a kulturního kánonu podílí neobyčejně významným způsobem. Z komentářů Petra Onufera o rozdílu českého a amerického kánonu americké literatury vyplývá nezastupitelnost dějin americké literatury napsaných českými autory. Jak ale dnes takové dějiny napsat? A kdo je napíše?

Jednoznačně doporučuji doktorskou práci Petra Onufera k veřejné obhajobě. Hodnotím ji stupněm „prospěl“ a dodávám, že prospěl výborně.

V Praze 22. 5. 2017

Prof. PhDr. Martin Hilský, CSc, dr. h. c.